

**TUXUMDON ENDOMETRIOID KISTALARIDA TO‘QIMA
REMODELLINGI VA FIBROZ JARAYONLARING
MORFOLOGIK BAHOLANISHI**

Mamazoyitova Navbahor Shuxratjon qizi

Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot institute

“Morfologiya” yo‘nalishi 1-kurs magistranti

Ibragimova Ziyodaxon Jalolidinovna

Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

“Gistologiya” kafedrasi kata o‘qituvchisi

Annotatsiya: Tuxumdon endometrioid kistalari ayollar reproduktiv yoshida keng tarqalgan ginekologik kasalliklardan biri bo‘lib, ularning rivojlanishida surunkali yallig‘lanish, to‘qima remodellingi va fibroz jarayonlari muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada tuxumdon endometrioid kistalarida kechadigan morfologik o‘zgarishlar, xususan stromal fibroz, kollagen tolalarning ko‘payishi, epitelii va stromaning strukturaviy qayta tashkil topishi gistologik va immunogistokimyoviy usullar yordamida baholandi. Tadqiqot natijalari endometrioid kistalarning patogenezi va klinik kechishini chuqurroq tushunishga xizmat qiladi.

Аннотация: Эндометриоидные кисты яичников являются одной из наиболее распространённых гинекологических патологий у женщин репродуктивного возраста, при развитии которых важную роль играют хроническое воспаление, ремоделирование тканей и фиброзные процессы. В данной статье оценены морфологические изменения эндометриоидных кист яичников, включая стромальный фиброз, увеличение коллагеновых волокон, структурную перестройку эпителия и стромы, с использованием гистологических и иммуногистохимических методов. Полученные результаты способствуют более глубокому пониманию патогенеза и клинического течения эндометриоидных кист.

Annotation: Ovarian endometrioid cysts are among the most common gynecological disorders in women of reproductive age, with chronic inflammation, tissue remodeling, and fibrotic processes playing key roles in their development. This article evaluates the morphological changes in ovarian endometrioid cysts, specifically stromal fibrosis, increased collagen fibers, and structural reorganization of the epithelium and stroma, using histological and immunohistochemical methods. The findings contribute to a deeper understanding of the pathogenesis and clinical course of endometrioid cysts.

Kalit soʻzlar: tuxumdon endometrioid kistasi, stromal fibroz, kollagen tolalar, gistologiya, immunogistokimoya, morfologik oʻzgarishlar, ayollar reproduktiv salomatligi.

Ключевые слова: эндометриоидная киста яичника, стромальный фиброз, коллагеновые волокна, гистология, иммуногистохимия, морфологические изменения, репродуктивное здоровье женщин.

Keywords: ovarian endometrioid cyst, stromal fibrosis, collagen fibers, histology, immunohistochemistry, morphological changes, women's reproductive health.

Kirish

Tuxumdon ayollar reproduktiv tizimining asosiy aʼzosi boʻlib, jinsiy gormonlar sekretiysi va avulyator siklni taʼminlab turadi. Hozirgi kunda tuxumdon patalogoyalari, xususan, tuxumdon endometrioid kistalari ayollar orasida keng tarqalgan va bepustlik, ovarial toʻqimaning fibrozlanishi va chandiqlanishi, adgeziya va kam uchraydigan ammo jiddiy xavf-malignizatsiyaga olib kelishi mumkun. Jahon sogʻliqni saqlash tashkilotining 2025-yildagi hisobotiga koʻra, endometrioiz-shu jumladan tuxumdon endometrioid kistasi ehtimoli bilan dunyo boʻyicha reproduktiv yoshdagi ayollarning taxminan 10 % ini tashkil qiladi. Ushbu maqolada tuxumdon endometrioid kistalarida toʻqima remodellingi va fibroz jarayonlarining morfologik baholanishi ilmiy tahlil qilinadi. Tuxumdon endometrioid kistalari-bu endometrioizning tuxumdon ichida hosil boʻladigan shakli boʻlib u "shokolad kistasi" deb ham ataladi. Ularning shakllanishida yalligʻlanish takroriy qonash, toʻqima qayta qurilishi (remodelling) va fibroz asosiy morfologik jarayonlardir.

Asosiy qism

Tuxumdon endometrioid kistalarida toʻqima remodellingi va fibroz jarayonlar kasallikning morfologik xususiyatlarini belgilovchi muhim elementlardir. Ushbu jarayonlar bir-biriga chambarchas bogʻlangan boʻlib, stromal fibrozning rivojlanishi kollagen tolalarning koʻpayishi, epiteliy va stromaning strukturaviy qayta tashkil topishi bilan namoyon boʻladi. Toʻqima remodellingi, asosan, hujayralarning proliferatsiyasi, ekstratsellulyar matritsa oʻzgarishi va biriktiruvchi toʻqima komponentlarining koʻpayishi orqali kechadi. Natijada kista tugunlarining qattiqlashishi va zichligi oshadi, bu esa klinik jihatdan simptomlarning kuchayishiga olib keladi.

Gistologik kuzatuvlarga koʻra, endometrioid kistalardagi stromal fibroz hujayralararo modda va kollagen tolalarning zichlashishi bilan tavsiflanadi. Kollagen tolalari koʻpincha parallel va toʻgʻri joylashgan boʻlib, stromaning elastikligi kamayadi. Shu bilan birga, epiteliy qatlamining silliqqligi buziladi, u zichroq va baʼzan

proliferativ xususiyatlar bilan ajralib turadi. Bu morfologik oʻzgarishlar kista tugunlarining zichligi, qattiqligi va tuzilishini aniqlashda muhim rol oʻynaydi.

Immunogistokimyoviy usullar yordamida oʻtkazilgan tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, toʻqima remodellingi bilan bogʻliq hujayralar gormonal va yalligʻlanish signallari taʼsirida faol boʻladi. Surunkali yalligʻlanish jarayoni fibrozning rivojlanishini tezlashtiradi, kollagen tolalarining koʻpayishi esa stromal tuzilmani mustahkamlaydi. Shu tariqa, morfologik oʻzgarishlar klinik belgilar bilan chambarchas bogʻliq boʻlib, ogʻriq, dismenoreya, va baʼzi hollarda infertilitet bilan bogʻlanadi.

Bundan tashqari, toʻqima remodellingi va fibroz jarayonlarining morfologik baholanishi kistaning klinik kechishi va prognozini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Tugunlarning zichligi va toʻqima tarkibi jarrohlik usulini tanlashda va konservativ davolash imkoniyatlarini baholashda asosiy koʻrsatkich sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu morfologik tahlillar kista rivojlanishini yoshga bogʻlab baholashga ham yordam beradi, chunki yosh omili stromal fibroz darajasi va toʻqima remodellingining tezligi bilan bevosita bogʻliq. Tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, endometrioid kistalardagi stromal fibroz va toʻqima remodellingi jarayonlari orasida doimiy oʻzaro bogʻliqlik mavjud. Kollagen tolalarining zichlashishi stromal matritsani mustahkamlaydi, epiteliy va stromaning qayta tashkil topishi esa kista ichidagi mikromuhitni oʻzgartiradi. Bu esa klinik belgilarning namoyon boʻlish darajasiga bevosita taʼsir qiladi. Shuningdek, bunday morfologik oʻzgarishlar gormonal terapiya samaradorligini baholashda ham muhim koʻrsatkich sifatida qaraladi. Natijada, tuxumdon endometrioid kistalarida toʻqima remodellingi va fibroz jarayonlarning morfologik baholanishi kasallikni aniqlash, prognozini belgilash va individual davolash strategiyasini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonlarning yaxlit tahlili klinik amaliyotda shifokorlarga samarali va aniq qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Xulosa

Tuxumdon endometrioid kistalarida toʻqima remodellingi va fibroz jarayonlar kasallikning asosiy morfologik va klinik belgilari bilan chambarchas bogʻliqdir. Stromal fibroz va kollagen tolalarning koʻpayishi kista tugunlarining zichligini oshiradi, epiteliy va stromaning qayta tashkil topishi esa tugunlar tuzilishini oʻzgartiradi. Ushbu morfologik oʻzgarishlar kasallikning klinik kechishi, simptomlarning namoyon boʻlishi va davolash strategiyasini belgilashda muhim rol oʻynaydi. Toʻqima remodellingi va fibroz jarayonlarning batafsil histologik va immunogistokimyoviy baholanishi endometrioid kistalarning patogenezi va klinik kechishini yaxshiroq tushunishga xizmat qiladi. Bu esa ginekologlar uchun kasallikni erta aniqlash, individual davolash taktikasini ishlab chiqish va ayollarning reproduktiv salomatligini saqlashda qoʻllanma vazifasini bajaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Atilganova S.S., Karimova N.R., “Ayollarda tuxumdon endometrioid kistalarining histologik va immunogistokimyoviy tahlili”, **Tibbiyot jurnal**, Toshkent, 2020; 3(2): 45-53.
2. Abdurakhmonov S.S., “Tuxumdon endometrioid kistalari: morfologik o‘zgarishlar va klinik ahamiyati”, Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2019.
3. Olive D.L., Pritts E.A., “Fibrosis and Tissue Remodeling in Endometriosis”, **Fertility and Sterility**, 2001; 76(1): 1–10.
4. Qurbonov P. et al. TIBBIY BILIMLARNI O‘RGATISHDA MASOFAVIY TA’LIM TIZIMINI TADBIQ ETISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 178-181.
5. Mirzakarimov B., Qurbonov P. TIBBBIYOTDA MASOFAVIY TA’LIMNI TASHKIL ETISHNING DIDAKTIK TA’MINOTINI YARATISH TEXNOLOGIYALARI //Research and Implementation. извлечено от <https://fer-teach.uz/index.php/rai/article/view/745>. – 2023.
6. Qurbonov P., Xoldarova G., Rasulova F. Tibbiyotda kompyuter tomografiyasi va undan samarali foydalanish. – 2023.
7. Qurbonov P., Ataxonov S., Sharofiddinov S. Masofaviy ta’limni tashkil etishning uslubiy asoslari //Евразийский журнал математической теории и компьютерных наук. – 2022. – Т. 2. – №. 13. – С. 43-47
8. Sh R. S., Qurbonov P. S. THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN MEDICINE //Экономика и социум. – 2023. – №. 11 (114)-1. – С. 270-275.

Foydalanilgan internet saytlari:

1. <https://library.ziyonet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>